

Hokyně

Při toulkách mezi regály hypermarketu na plzeňských Borských Polích a nákupu večeře v podobě mrňavého balíčku Lučiny nebo tvrdého tvarohu na posypání ovocných knedlíků se často neubráním vzpomínce na mohutná kola tvarohu a hroudy másla, kdysi typické pro venkovské domácnosti. Tvořily i součást našeho domova, když jsem jako kluk před šedesáti roky chodil do hvozďanské měšťanky.

Tři krávy nám sloužily jako potah na malém hospodářství a ještě produkovaly celá vědra mléka. Dvakrát denně se na odstředivce separovala (oddělovala) smetana. Odstředěné mléko (dnes se mu říká odtučněné) se s naprostou samozřejmostí lilo jako pití do koryt prasatům a ještě ho stály ve sklepě plné krajáče. Pít ho, to by tenkrát nikoho ani nenapadlo. Po zkysnutí se z něj cezením a lisováním v plátěném pytlíku získávala zmíněná kola tvarohu a ze zakyslé smetany se dvakrát týdně nebo nejdéle každé čtyři dny stloukalo máslo.

Podobné to bylo ve všech zemědělských staveních. Všude musely i děti pomáhat s tím co zvládly. I já jsem byl často pověřen nevděčným úkolem stloukání. Proč nevděčným? Čím víc člověk pospíchal, tím trval celý proces déle. Muselo se točit hezky pomalu, ale i tak to trvalo 20 až 30 minut. To pro kluka, který chvátil za kamarády na rybník za koupáním, bývala tehdy celá věčnost. Tvaroh rozdělaný s máslem na sladko, nebo na slano, býval k večeři často. Tehdy jsem v duchu snil o párku, dnes je to přesně naopak.

Měl jsem ale v úmyslu vyprávět, jak probíhalo zpeněžování těchto přebytků. Vzhledem k tomu, že tehdy se ještě počítaly vzdálenosti na hodiny cesty, bylo nemožné, aby každý sám utíkal dvakrát týdně někam na trh. Tuto službu obstarávaly hokyně.

Hokynářství bývala živnost, jejíž náplň spočívala ve výkupu zemědělských produktů na vsích a jejich následném prodeji, někde na městském tržišti. Tuto činnost provozovala v oné době ve Starém Smolívci č.p. 50 paní Růžena Tomášková řečená „Vojtice“ a její manžel. Vykupovali vajíčka, máslo, tvaroh, někdy i drůbež, borůvky, houby nebo ovoce, podle ročního období a toho, oč byl na trhu zájem. Působili nejen v naší vsi, ale i v širším okolí.

Jednou týdně naložili vykoupené zboží na bryčku, zapřáhli koníka, kterého za tím účelem chovali, a vyrazili na Plzeň. Přestupní stanici, kde nocovali, mívali v jednom hostinci v Koterově. Ráno na plzeňském tržišti část svého zboží přenechávali svým pravidelným odběratelkám, místním trhovkyním a část sami prodávali hospodynkám, které sem přicházely.

Stávalo se ale také, že se některé zboží vůbec nepodařilo prodat. Zejména na v první polovině let třicátých. V době hospodářské krize si hokyně často vymínila již při nákupu na vsi jen podmíněný nákup. Zboží převzala, pokud ho prodala, zaplatila ho dodavateli dodatečně, pokud neprodala, vrátila věc zpět. Tenkrát totiž něco jako chladnička nebo mrazák prakticky vůbec neexistovalo. Chladilo se nanejvýš kusy ledu. To byl i důvod, proč se na trzích nabízela k prodeji živá drůbež.

Na tržišti bylo běžné, že vystavené různě velké, a všelijak nápaditě rýhovaním zdobené hrudky a hroudy se nejen krájely a vážily, ale měšťky před nákupem máslo či tvaroh

Zapomenutými místy do historie Smolívce

nejprve ochutnávaly a také se dohadovaly se na ceně. Chutí se posuzovalo, zda není hořké, příliš slané, trpké nebo krátké.

S vypuknutím války se vše změnilo a zkomplikovalo. Poptávka vysoko převýšila nabídku, což obchodníkům vyhovovalo. Záhy byl ale zaveden přidělový systém potravin „na lístky“. Zemědělci museli plnit předepsané množství dodávek do státních fondů a individuální prodej byl prohlášen za nelegální a tudíž trestný. Okupanti také zrušili domácí výrobu másla. Odstředivky mléka a máselnice byly všem zemědělcům odebrány, zapečetěny a uloženy v každé obci pod zámek do konce války. Zorganizovali v každé vsi sběrnou pro výkup a sběr mléka. Jeho centrální zpracovávání v mlékárnách, už měli pod kontrolou.

Tím byl sortiment hokynářů omezen. Jezdit s koněm do Plzně prodávat kočičky nebo sněženky bylo nemožné. Tak zaniklo i hokynářství paní Tomáškové. Zajišťovala pak po několik let jen na časově omezený úvazek provoz místní sběrnou mléka.

V padesátých letech rodina Tomášková přesídlila do Plzně a provozovali hostinec. Rod Tomášků měl ve Starém Smolivci třístaletou tradici. Z daňových tabel a urbářů robotních povinností je patrné, že patřivali mezi starousedlé sedláky v čp. 7 (původně 5). Později přežívalo jejich příjmení v místních chalupnických staveních. To už je ale o něčem jiném.

Děkujeme občanu Karlu Kabátníkovi za laskavé svolení pro použití jeho textů a materiálů.